

v Dyrhachium, isto močno utrdili in prestvarili v zelo važno trgovsko pristanišče. Zgodovina Drača je zelo raznolika, kajti Drač je večkrat menjal svoje gospodarje. Zlasti doba od leta 1082 do 1501, ko je prišel Drač pod turško oblast, se mora prštevat k najslavnejši, kajti v tej dolgi vrsti let so stolovali tu v Draču samostojni vladarji in mogočni vojvodi. Na nekdanje, davno minole dni slave in sijaja, katere je videl Drač, nas sedaj nič več ne spominja. Napol porušeno mestno zidovje in istotako porušena citadela pričajo o nekdanji slavni preteklosti mesta. Prebivalstvo se peča večjidel s trgovino. Izvažajo se volna, proso, pšenica, lan, svila, ovčje kože, hrastov les, olje in tobak. Katoliški nadškof nima svojega sedeža v Draču samem, ampak v bližnjem kraju Delbenisti. Njegova nadškofija obsega 23 župnij, 47 cerkva, 1 frančiškanski samostan in šteje približno 13000 duš. Nekdanji pones Drača, njegovo prostorno in lepo pristanišče je sedaj popolnoma zanemarjeno in je tako zelo plitvo, da sedaj večje ladje sploh ne morejo v pristanišče.

Italijansko bojišče.

Ob soški fronti je zopet postalo živahneje. Italijanska artilerija obstreljuje že več dni naše postojanke na Doberdolu in pri goriškem območju. Pravi, da je to predpriprava za nove italijanske napade. Včeraj, dne 1. marca, se je sešel italijanski državni zbor. Da bodo poslanci bolj zadovoljni z armado, bo Kadorna zopet malo glasneje poropotal. Hudo so se Lah razburili vsled padea Drača. Z vsjo gotovostjo je vsak Italijan računil, da bo italijanska mornarica potem, ko bo Albanija postala laška pokrajina, Adrijano lahko popolnoma zaprla Avstriji. Sedaj pa je Drač šel v izgubo, pa tudi na soški fronti ni nobenih pridobitev, ampak same izgube.

Italijani pri Sv. Mihaelu in Polaču odbiti.

Zadnje dni prejšnjega tedna so se Italijani na Doberdolski planoti začeli zopet živahneje gibati. Sovražna artilerija je delj časa močno obstreljevala naše postojanke pri Sv. Mihaelu in Polaču. Po artilerijskem ognju je dne 26. febr. začela naskakovati italijanska infanterija naše postojanke pri zgorej imenovanih krajih. Napadi so bili krvavo odbiti. Naši so ujeli 127 Lahov, med temi 6 častnikov.

Italijani predolgo spali.

Dne 25. febr., se predno se je zdanilo, so od delki naše posadke pri goriškem območju z nenadnim izpadom pri Pevni presenetili speče Italijane. Zasuli so sovražni strelski jarek in odpeljali s seboj 40 zaspanih Italijanov kot ujetnike.

Laški letalci nad goriško ozemlje.

Naš prijatelj Martin Tržan nam piše z Goriškega dne 20. februarja:

Bilo je dne 18. febr. dopoldne. Ravno sva šla s tovarišem Andr. Turšekom po patrolji ob železniškem tiru. Naenkrat se zasliši grozno bučanje in drvenje po zraku, kakoršnega še dosedaj nisem doživel. Ko se ozrem v zrak, vidim vse polno, od vseh strani prihajajočih naših letalcev. Kaj neki to pome-

svileno naprsno vlogo ali pasove iz lisičje, jazbečeve, vidrine, kunine, hermelinje, veвериčje, poljske in druge kožuhovalne s pahljajocim repom ob desni, levi rami, spredaj ob desni, levi strani, zadaj čez desno, levo pleče, po sredi hrbta itd. Ko zmanjkujejo pretkanemu židu lepi kroji, loti se grdih; če mu tudi teh zmanjka, povrne se k lepim, ker ve, da so tekoma let prirastli človeški družbi zopet novopečeni gizdalini in gizdalinke, in sleparska igra se lahko začne od kraja. Koliko narodnega premoženja je šlo po tej poti v globoke žepne pretkanih pariških in drugih židov, je naravnost neizračunljivo. Zdaj bi bil čas, da bi avstrijski narodi nehali pitati francoske in angleške židove, ki že stoletja vodijo za nos milijone in milijone neizkušanih ljudi. Med temi milijoni je bilo vsikdar največ gospodičen in gospej iz mest in trgov, a ne malo število gospodičen tudi iz koč v bližini mest in tovarov, v poslednjih letih pa tudi iz kmečkih domov. Tudi mnogo drugače razumnih mož je moralo slediti zvižajni modi, ker se niso marali izpostavljati javnemu presolanju od strani modernih gizdalinov in gizdalin, ki so imeli v lažimodni družbi vselej večino. Rekel sem, da gospodičeni iz koč in kmečkih domov ne čislajo domačih streh, ki so jim premalo lepe in ker so znabiti iz slame, lesa ali staromodne opeke, so nemederni in dajejo gospodičanom premalo sijaja. Rače bi bile te moderne ribice celo kaj drugega, kakor so bile kos biti njih preproste matere, nekaj hudo imenitnega in od vsega sveta spoštovane-

ni, se izprašujeva, da se ti ptiči tako živahno izpreletavajo v toliki množini, kar osem jih je bilo. Saj se vendar ni sv. Gregor. — Še bolj natanko sem pogledal, če li ni med njimi tudi kak polentar. Ko nič kaj sumljivo ne opazim, greva dalje svojo pot. Naenkrat zaslišiva tisto smrtonosno pesem naših strojnih pušk: pepepepe — pepepepepe — pepepepe itd. Oho! Že imajo enega izdajalskega ptiča, si mislim. Ko pogledam v zrak, glej ga. Bil je res veliki francoski ptič, obdan od naših spremljevalcev. Aha! Sedaj jim pa že ne utečeš iz tega spremstva! Opekeli si se! Lah so ga namreč poslali ogledovat nad goriško ozemlje, ali že kaj orjejo za koruzo, ker jim bržčas že manjka moke za njihovo polento. Tako mi je neki vojak pravil, da drugih priprav bi Lah še imeli za polento, samo moke jim manjka. „Budalost! To je pa vendar največji zadržek, če tega nimajo; potem je izključeno, da bi mogli kuhati njim toliko priljubljeno polento“, mu odvruem. Zato pa je prišel ogledovat, kako se že kaj pripravlja za koruzno setev. Je pa tudi lahko videl, ker se res na marsikateri njeni orali: mnogo jih je pa tudi lahko videl zoranih. Ali on je imel smolo. Ni mu bilo dano, da bi se bil vrnil z veseljem poročilom, ampak naši spremljevalci so ga s strojnimi puškami toliko poškovali, da se je moral vnesti na avstrijska tla. Seveda, da so naši potem vse lepo shranili, letalo in može, kateri so bili z njim. Setajnika pa, ki je bil mrtev, so pokopali. A kaj porečejo Emanuele, Salandra in Kadorna, ker tako dolgo ni nobenega poročila. Gotovo težko pričakujejo veselih novic. No, pa naj le čakajo, saj imajo časa dovolj. Če se jim pa poljubi, pa lahko pridejo sami se prepričati, naj se vsedejo tudi na ptiča, da jih pone- se nad avstrijsko ozemlje. Tudi njim se lahko kaj taksnega pripeti, kajti avstrijski ptiči imajo jako dolge kljune, da se lahko kateremu izmed njih oči izkljujejo. Naj še omenim, da ravno isti dopoldan so spravili tudi na drugem kraju, ne daleč od prvega, še drugega izdajalskega letaleca na našo zemljo. Torej prvega v Mirnem pri Gorici, drugega pa tudi tu blizu v Renčah pri Mirnem. Izdajalski hinavci bodo menda le prišli počasi do prepričanja, da z Avstrije ni dobro črešenj zobati. — Martin Širški.

Mrzli Vrh.

Dne 22. febr. so naše čete nenadoma napadle na zapadnem pobočju Mrzlega Vrhja postojanke italijanskih čet. Naši so udri v sovražni jarek, ki je samo 80 korakov oddaljen od naše fronte. Ker je sovražna artilerija izredno močno obstreljevala zavzeti kos strelskega jarka, so naši zavzeto postojanko popolnoma uničili in se umaknili na svoje staro mesto.

Električna luč na fronti.

Z južnega bojišča piše topničar Franc Planinšek, ki služi pri gorskem topničarskem polku, svojim domačim v Gornji Hudičini pri Celju:

Hvala za paket, katerega sem z veseljem sprejel. Tobaka mi pa ni treba pošiljati, ker so za ljubljanski domobranski polk tukaj kantino napravili in tam se vse take reči lahko kupijo. Čudno, da v takih pečinah in v takih grabnjah, kjer se ne vidi drugam, kakor v zraku, vse take reči omislijo. Pa ko bi vedeli, kaj še vse drugega imamo. Vodovod je napeljan čisto do barak. V švarmlinji pa imamo električno luč skoro po celi fronti, pa tudi kinematograf imajo ljubljanski domobranci. Barake imajo take, kakor kakšne vile. Pred barakami pa okrogle grede; pač tako kakor pred vsako vilo. Tako imamo lepo narejeno vse, da vam ne morem popisati, ker sedaj že 8. mesec kar na enem mestu stojimo, pa imamo čas, takšne ropotije delati. Italijan nas pa tudi včasih obišče s kakimi granatami. Pa Lah kar za božjo čast strelja. Se mu že ne ljubi veliko streljati, ker je lačen, ker mu je že

ga, nekaj, kar je zelo blizu sence ministrove žene ali koga podobnega; le na deželi biti nikar: tam je vse preveč dela, premalo zabave in so preblatne ceste. Mladeniču, ki bo tako gospodično v zakon dobil, gorje!

Dejstvo sicer je, da niso vse gospodične na deželi take, a premalo je tistih, ki bi ne imele zlatih pen na stopalih in bi ne rabile očal na dlani; največ je takih, ki so zamudile svatbo evangeljskega ženina. In tisti kmetje, ki so omožili svoje hčerke-gospodične pod gosposki krov, so navadno hudo razočarani, kadar njihovim ljubljencem ondi marsikaj za udobno življenje potrebnega primanjkuje. Neredkokrat se pripeti, da morajo stariši rediti hčer, njene otroke in včasih celo še gosposkega moža. Kam pa kmet pošilja svoje ljudi v rejo? Nikamor. Edino prav bi bilo, da bi se mladina na deželi z veseljem in ljubeznijo poprijela vsakovrstnega kmečkega dela, da bi ondi brez pomankanja v zadovoljstvu dolgo živela, včasih tudi trpela in se radovala v krilu lepote in tihotne proste narave. Gosposko obleko bi naj ta mladina prepustila visoki gosposki, ki je moderne gizdaline in gizdalinke doslej omilovala, spoštovala pa bo preprosto ljudstvo šele takrat, ko se bo isto povrnilo k preprosti, a lepi in trpežni narodni noši, katero so vrli Dunajčani pred par leti tako zelo občudovali na Dalmatinih in sploh Hrvatih, ki so prišli se poklonit cesarju. Spoštovani bodo ljudje z dežele takrat, ko se bodo popolnoma osamosvojili od židovskih tujih

polente čisto zmanjkalo. Jaz sem še hvala Bogu precej zdrav, tako kot riba v vodi, trden pa tako kot železo. Če italijanska granata na me pade, se še ne zbujim, če trdno spim. Prav lepo vas pozdravlja vaš Franc Planinšek.

Slovenski topničarji ob koroški fronti.

Slovenski topničarji nam pišejo dne 21. febr.:

Naša težka baterija stoji v visokem gorovju in dela polentarju sive lase. Dostikrat nas isče s svojimi tulečimi granatami, ali brez uspeha. Slučajno je vrgel pri zadnjem napadu pri nas več težkih bomb. Tedaj smo pa tudi mi pričeli pridno odgovarjati z našimi jeklenimi pozdravi, nakar je moral polentar utihniti, kajti naši pozdravi niso bili brez uspeha. Pri našem odmoru smo izkopali eno njegovih 21 cm granat, katera se ni razpočila in imeli smo veliko veselje z njo. Lah si veliko prizadeva prodreti bojno črto, ali zaman. Mi slovenski vojaki stojimo trdno kot skala. Zimo imamo hudo in snega tudi dovolj; kljub temu se še vedno dobro počutimo. Kakor je že navada nas slovenskih fantov, se tudi mi kratkočasimo s petjem narodnih pesmic. Vsem domačim najsrčneje pozdrave! Desetnik Josip Gabron od Sv. Petra pod Sv. gorami; predtopničar Alojz Arzenšek od Sv. Vid pri Grobelnem; Gregor Štuler od Sv. Frančiška v Savinjski dolini; Josip Bučar, Martin Japelj, Jož Omahen, Julij Nusdorfer, Simon Kalčič, vsi iz Kranjskega.

S koroško-italijanske meje.

Topničar Franc Strelec od belgijske baterije, doma iz Bukovce pri Ptujju, nam piše s koroške meje:

Polentarji so nam poslali dne 13. jan. nekoliko šrapnelov in granat 21 cm kalibra v našo postojanko, a v naše veliko veselje se ni nobena razpočila. Granate so naši veščaki previdno izpraznili in spravili v našo stalno bivališče v večni spomin. Od zunaj so dolge 85 cm, votlina znaša 70 cm, napolnjena je bila z ekrazitom. Najraje bi vzletelo tako granato seboj ob srečni vrtni v milo domovino in dal postaviti na prostor v Bukovsko vas v večni spomin, kakor imamo tudi od nekdanje turške vojne velik kamen v spomin. Veselimo se, da se polentanjem njih namen večkrat tako ponesreči, kakor dne 13. januarja. Dne 17.—18. februarja se je vršil ravno tak italijanski topniški boj proti nam. Italijanski topničarji se dan za dnevom trudijo z veliko srditostjo proti našim, a zaman. Dokler bije živo srce v naših slovenskih prsih, ne bo teptal polentar naše lepe slovenske zemlje. Iskrene pozdrave!

Ob tirolski meji.

Janez Polak, doma iz Radgone, nam piše s tirolskih hribov:

Nekega lepega dne sem bil na straži in sem tu pazil na sovražnika. Kar naenkrat sem zagledal veliko število Lahov. Bilo jih je okoli 50 mož, kakih tisoč korakov od nas. Šel sem hitro k poročniku, ter sem mu javil, da sem videl veliko Lahov. Šel sem zopet nazaj, vzel sem daljnogled in sem jih opazoval. Bili so še vsi skupaj. Kar naenkrat je zagrmelo iz naših topov in ena naših granat je padla ravno v sredi med nje, da jih je kar kviško vrglo. Videl sem jih z daljnogledom, da jih je veliko število mrtvih. Od tistega časa Laha nismo videli toliko skupaj, tudintam se kateri prikaže, a zopet izgine. Iskrene pozdrave pošiljajo podpisani slovenski fantje in možje: Peter Kosec iz Runeča pri Ormožu, Jurij Kolar iz Rogateca, Franc Razbornik iz Mozirja, Janez Kaučič iz Stavešine, Franc Vaupotič iz Polce in Janez Polak iz Crešnjevca pri Radgoni.

uplivov, ko se bodo duševno prerodili ter povrnil k pravni kreposti, pridnosti, plemenitosti, preprostosti, in starodobni poštenosti. V starih časih so gospodičene na knežjih in kraljevih dvorih predle in tkale, a dandanes bi se takega delala že kočarska in kmečka dekleta sramovala. No, če se to ne pravi kličeati v deželo hude čase, potem res nečem več biti Karamicelj, doma v koči, kjer je premalo dela, premalo jela, pa preveč gospodičen, ki jih naj grenčica dere! V takih življenjskih razmerah res ne more biti srečen prvič ne vojak, ki je šel v boj za svojo ljubljeno domovino in za priklicanje boljših časov v deželo; drugič ne kmet, ki ima v tej dobi dosti pridnih rok pri skledi, premalo pa pri kmetijskem delu in ki je moral gosposki oddati zrnje, ki bi ga sam potreben rabil; in tretjič ne gospod, ki je bil doslej navajen dobrega življenja v mestu, kjer se je lahko dobilo za denar vsega obilo; ali odkar je gosposka oblast tudi gospodu cementirala želodec, pa tudi njemu slaba prede.

Res, mnogo vode bo še moralo steči po Savski strugi, predno bo svet dosti točno znal razumeči koristen nauk cerkve, šole, pesnikov in drugih plemenitih mož in ljudskih prerokov, znal povečati kočjo in razširiti malo posestvo ter poboljšati gospodično, da za njo ne bo več resnično pregovor: „Kako je lična, naša vaška gospodična.“

J. H. Doživel.